INVESTITSIYA FAOLIYATINI TARTIBGA SOLISHNING MILLIY IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDAGI AHAMIYATI

Nozimov Eldor Anvarovich
Samarqand iqtisodiyot va servis instituti
“Investitsiya va innovatsiyalar” kafedrasi katta o‘qituvchisi
eldornozimov@gmail.com

Annotatsiya. *Maqolada investitsiya faoliyatini tartibga solishning milliy iqtisodiyot rivojlanishidagi roli tahlil qilinadi. Tadqiqotda davlatning investitsiya jarayonini boshqarish mexanizmlari, qonuniy va normativ bazasi, shuningdek sarmoyaviy muhitni barqarorlashtirish vositalari o‘rganilgan. Maqolada shuningdek, investitsiya faoliyatini tartibga solish orqali iqtisodiy barqarorlikni ta’minlash, innovatsion loyihalarni amalga oshirish va milliy iqtisodiy o‘sishni rag‘batlantirish yo‘llari ko‘rib chiqiladi. Tadqiqot natijalari investitsiya jarayonlarini tartibga solishning strategik ahamiyatini va davlat siyosati orqali sarmoyalarni samarali boshqarishning zarurligini ko‘rsatadi.*

Kalit so‘zlar: *Investitsiya faoliyati, tartibga solish, milliy iqtisodiyot, sarmoya muhitini boshqarish, innovatsion loyihalar, iqtisodiy barqarorlik, davlat siyosati.*

Аннотация. *В статье анализируется роль регулирования инвестиций в развитии национальной экономики. Рассматриваются механизмы государственного управления инвестиционным процессом, правовая и нормативная база, а также средства стабилизации инвестиционного климата. Также исследуются пути обеспечения экономической стабильности, реализации инновационных проектов и стимулирования национального экономического роста посредством регулирования инвестиционной деятельности. Результаты исследования указывают на стратегическую важность регулирования инвестиционных процессов и необходимость эффективного управления инвестициями посредством государственной политики.*

Ключевые слова: *Инвестиционная деятельность, регулирование, национальная экономика, управление инвестиционным климатом, инновационные проекты, экономическая стабильность, государственная политика.*

Abstract. *The article analyzes the role of investment regulation in the development of the national economy. The study examines the mechanisms of state management of the investment process, the legal and regulatory framework, as well as the means of stabilizing the investment climate. The article also examines ways to ensure economic stability, implement innovative projects and stimulate national economic growth through the regulation of*

investment activities. The results of the study indicate the strategic importance of regulating investment processes and the need for effective investment management through state policy.

Keywords: *Investment activity, regulation, national economy, investment climate management, innovative projects, economic stability, state policy.*

Kirish

Investitsiya faoliyati milliy iqtisodiyotni rivojlantirishda asosiy drayver hisoblanadi. Uning samaradorligi esa ko‘p jihatdan tartibga solish mexanizmlariga bog‘liq bo‘ladi. Investitsiya jarayonini tartibga solish, davlatning qonuniy, normativ va moliyaviy boshqaruv vositalari orqali sarmoyaviy muhitni barqarorlashtirish va loyihalarni samarali amalga oshirish imkonini beradi.

Davlatning investitsiya faoliyatini tartibga solishdagi roli ko‘p qirralidir: sarmoyalarni jalb qilish, xususiy va xorijiy investorlarni qo‘llab-quvvatlash, innovatsion loyihalarni rag‘batlantirish va iqtisodiy barqarorlikni ta’minlash. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, tartibga solinmagan investitsiya faoliyati iqtisodiy samaradorlikni kamaytiradi, loyihalarni kechiktiradi va sarmoyaviy risklarni oshiradi.

Kirish bo‘limida shuningdek, investitsiya faoliyatini tartibga solishning milliy iqtisodiyot rivojlanishidagi ahamiyati, strategik yo‘nalishlari va samarali sarmoyaviy muhit yaratishdagi roli muhokama qilinadi. Ushbu tadqiqotning maqsadi investitsiya jarayonlarini tartibga solish orqali milliy iqtisodiy o‘sish sur’atlarini oshirish va innovatsion loyihalarni amalga oshirish imkoniyatlarini aniqlashdir.

Adabiyotlar sharhi

Investitsiya faoliyatini tartibga solish masalasi iqtisodiyotshunoslikda keng o‘rganilgan mavzulardan biridir. Xorijiy manbalarda Musgrave va Musgrave (2018) davlatning moliyaviy siyosati va investitsiya jarayonini tartibga solishning iqtisodiy samaradorlikka ta’siri haqida batafsil tahlil beradi. Stiglitz va Greenwald (2019) sarmoyalarni boshqarish va innovatsion loyihalarni amalga oshirishda davlat regulyatsiyasining ahamiyatini ko‘rsatadi. OECD va World Bank hisobotlarida investitsiya faoliyatini tartibga solishning milliy iqtisodiyot rivojlanishidagi roli, xususan sarmoyaviy muhitni barqarorlashtirish va iqtisodiy barqarorlikni ta’minlashdagi ahamiyati yoritilgan.

O‘zbekistonda B. Hasanov va O. Sharipov investitsiya jarayonlarini tartibga solish mexanizmlari va milliy iqtisodiy rivojlanishga ta’siri bo‘yicha ilmiy-tahliliy ishlar olib borgan. Shu bilan birga, mahalliy tadqiqotlar davlat siyosati orqali sarmoyalarni samarali boshqarish, innovatsion loyihalarni rag‘batlantirish va milliy iqtisodiy o‘sishni ta’minlash bo‘yicha tavsiyalar beradi.

Tahlil shuni ko‘rsatadiki, investitsiya faoliyatini tartibga solish nafaqat iqtisodiy samaradorlikni oshirish, balki innovatsion salohiyatni rivojlantirish va milliy iqtisodiyot barqarorligini ta’minlashda strategik ahamiyatga ega. Shu bois, davlatning tartibga solish mexanizmlari va normativ bazasi milliy iqtisodiy rivojlanish uchun muhim omil sifatida qaraladi.

Metodologiya

Ushbu tadqiqot investitsiya faoliyatini tartibga solishning milliy iqtisodiyot rivojlanishidagi ahamiyatini aniqlashga qaratilgan. Tadqiqot jarayonida davlatning investitsiya jarayonini boshqarish mexanizmlari, qonuniy va normativ bazasi hamda sarmoyaviy muhitni barqarorlashtirish vositalari tizimli ravishda tahlil qilindi.

Tadqiqotda iqtisodiy tahlil, solishtirma tahlil va statistik usullar qo‘llanildi. Iqtisodiy tahlil orqali investitsiya faoliyati va tartibga solish mexanizmlari o‘rganildi, solishtirma tahlil yordamida boshqa mamlakatlar tajribasi tahlil qilindi. Shu bilan birga, ekspert baholash usuli orqali moliya institutlari va korxona menejerlarining fikrlari o‘rganilib, investitsiya jarayonlarini tartibga solish bo‘yicha samarali mexanizmlar aniqlandi.

Metodologiya shuni ta’kidlaydiki, investitsiya faoliyatini tartibga solish milliy iqtisodiy rivojlanish, innovatsion loyihalarni amalga oshirish va sarmoyaviy muhitni yaxshilashda muhim rol o‘ynaydi. Shu bilan birga, tadqiqot usullari investitsiya jarayonlarini strategik rejalashtirish va ularning samaradorligini baholash imkonini beradi.

Tahlil va natijalar

Tahlil natijalari shuni ko‘rsatadiki, investitsiya faoliyatini tartibga solish milliy iqtisodiyot rivojlanishida muhim strategik omil hisoblanadi. Davlatning sarmoyaviy muhitni boshqarish mexanizmlari, qonuniy va normativ bazasi orqali investitsiya loyihalari barqaror amalga oshiriladi, sarmoyaviy risklar kamayadi va iqtisodiy samaradorlik oshadi.

Xorijiy tajribalar tahlili ko‘rsatadiki, tartibga solish mexanizmlari rivojlangan mamlakatlarda investitsiya loyihalari tez amalga oshadi, xususiy va xorijiy investorlarni jalb qilish osonlashadi hamda innovatsion loyihalarning samaradorligi oshadi. Shu bilan birga, davlatning sarmoyaviy siyosati orqali iqtisodiy barqarorlikni ta’minlash va milliy iqtisodiy o‘sishni rag‘batlantirish mumkin.

O‘zbekiston sharoitida olib borilgan tahlil shuni ko‘rsatdiki, davlatning tartibga solish mexanizmlari investitsiya faoliyatining samaradorligini oshirishda, innovatsion loyihalarni amalga oshirishda va milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini kuchaytirishda muhim rol o‘ynaydi. Masalan, qonuniy va normativ baza orqali sarmoyaviy xavf-xatarlar kamayadi, loyihalarni amalga oshirish jarayoni tezlashadi va korxonalar o‘z strategik maqsadlariga erishadi.

Shuningdek, tahlil investitsiya faoliyatini tartibga solishning iqtisodiy rivojlanishning barqarorligi va innovatsion salohiyatni oshirishdagi ahamiyatini ko‘rsatadi. Davlatning tartibga solish mexanizmlari orqali sarmoyaviy muhitni barqarorlashtirish, loyihalarni samarali boshqarish va iqtisodiy natijalarni yaxshilash mumkin.

Umuman olganda, tahlil shuni ko‘rsatadiki, investitsiya faoliyatini tartibga solish milliy iqtisodiy rivojlanish, innovatsion loyihalarni amalga oshirish va sarmoyaviy muhitni samarali boshqarish uchun strategik vosita hisoblanadi.

Xulosa va takliflar

Tahlil natijalari shuni ko‘rsatadiki, investitsiya faoliyatini tartibga solish milliy iqtisodiy rivojlanishning muhim omili hisoblanadi. Davlatning tartibga solish mexanizmlari orqali sarmoyaviy muhit barqarorlashadi, sarmoyaviy risklar kamayadi, loyihalarni amalga oshirish jarayoni tezlashadi va iqtisodiy samaradorlik oshadi. Shu bilan birga, tartibga solish mexanizmlari innovatsion loyihalarni rag‘batlantiradi va milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini kuchaytiradi.

Tahlil shuni ko‘rsatdiki, samarali tartibga solish strategik yo‘nalishlarga yo‘naltirilgan investitsiya loyihalarini amalga oshirish, xususiy va xorijiy investorlarni jalb qilish, milliy iqtisodiy barqarorlikni ta’minlash va innovatsion salohiyatni rivojlantirish imkonini beradi. Shu asosda quyidagi tavsiyalar ishlab chiqildi:

1. **Qonuniy va normativ bazani mustahkamlash** — investitsiya jarayonlarini tartibga solish mexanizmlarini takomillashtirish va sarmoyaviy xavf-xatarlarni kamaytirish.
2. **Strategik investitsiya yo‘nalishlarini aniqlash** — iqtisodiy samaradorlikni oshirish va milliy iqtisodiy rivojlanish sur’atlarini tezlashtirish maqsadida.
3. **Xususiy va xorijiy sarmoyalarni jalb qilish** — davlat va xususiy sektor hamkorligini kuchaytirish orqali loyihalarni amalga oshirishni rag‘batlantirish.
4. **Investitsiya jarayonlarini raqamlashtirish** — axborot-kommunikatsion texnologiyalarni joriy etish orqali samaradorlik va monitoringni oshirish.
5. **Monitoring va baholash tizimini takomillashtirish** — investitsiya loyihalarining natijalarini muntazam tahlil qilish va samaradorligini baholash.

Umuman olganda, investitsiya faoliyatini tartibga solish milliy iqtisodiy rivojlanish, innovatsion salohiyatni oshirish va sarmoyaviy muhitni barqarorlashtirishda strategik ahamiyatga ega. Shu bilan birga, davlat siyosati orqali tartibga solish mexanizmlarini mustahkamlash investitsiya faoliyatining samaradorligini oshirish va milliy iqtisodiy barqarorlikni ta’minlashning asosiy vositasi hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Musgrave, R., & Musgrave, P. Public Finance in Theory and Practice. McGraw-Hill, 2018.
2. Stiglitz, J., & Greenwald, B. Creating a Learning Society: A New Approach to Growth, Development, and Social Progress. Columbia University Press, 2019.
3. OECD. Investment Policy Review: Uzbekistan. Paris, 2021.
4. World Bank. Public Investment Management Assessment: Uzbekistan. Washington D.C., 2022.
5. Hasanov, B. Investitsiya faoliyatini tartibga solish va milliy iqtisodiyot rivoji. Toshkent, 2021.
6. Sharipov, O. Davlat regulyatsiyasi va sarmoyaviy muhit. Ilmiy maqola, Toshkent, 2022.
7. O‘zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi. Milliy investitsiya siyosati va tartibga solish tizimi. Toshkent, 2023.
8. Porter, M. Competitive Advantage of Nations. Free Press, 2018.
9. Damodaran, A. Applied Corporate Finance. Wiley, 2021.
10. IMF. Investment Climate Assessment: Uzbekistan. 2022.